

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ

Кафедра історії та мовознавства

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**для іноземних студентів із вивчення
відмінкової системи української мови**

Частина 2

Харків – 2019

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри історії та мовознавства 20 березня 2018 р., протокол № 10.

Методичні вказівки призначено для коригування граматичних навичок і вмінь в іноземних студентів, які не пройшли початкового курсу мовної підготовки, на основі читання текстів за спеціальністю. Під час роботи студенти мають також сформувати мінімальний словниковий запас спеціальної лексики.

Видання призначене для іноземних студентів 1 курсу всіх залізничних спеціальностей.

Укладач

доц. О. П. Мосьпан

Рецензент

доц. О. О. Литвиненко
(Національний фармацевтичний університет)

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для іноземних студентів із вивчення
відмінкової системи української мови

Частина 2

Відповідальний за випуск Мосьпан О. П.

Редактор Ібрагімова Н. В.

Підписано до друку 01.06.18 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,25. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.

ЗМІСТ

Передмова	4
Урок 1. Називний відмінок	4
Урок 2. Місцевий відмінок	9
Урок 3. Знахідний відмінок	19
Урок 4. Родовий відмінок	22
Урок 5. Давальний відмінок	27
Урок 6. Орудний відмінок	30
Список літератури	36

ПЕРЕДМОВА

Методичні вказівки призначені для коригування граматичних навичок та умінь в іноземних студентів, які не пройшли початкового курсу мовної підготовки, на основі читання текстів за фахом. У процесі роботи у студентів має сформуватися мінімальний запас спеціальних термінів. Граматичне наповнення учбових текстів враховує послідовність введення відмінків: називний, місцевий, знахідний, родовий, давальний, орудний. Лексико-граматична ізольованість текстів другого і третього уроків дозволяє активізувати місцевий відмінок після знахідного.

Рекомендуємо проводити роботу з цими методичними вказівками після відпрацювання відмінкових форм на загальнономовній і спеціальній лексиці.

Урок 1. НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК

UA: Завдання 1. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 1. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

транспорт, транспортний, транспорту/ва/ти 1 (кого? що?)

характер, характеристика, характерний, характеризу/ва/ти (кого? що?)

великий ≠ маленький, малий

мати (яке?) значення

людина, люди

життя, жити

час, час дня

вечір, ніч, ранок, день (ч. р.) – що?

ввечері, вночі, вранці, вдень – коли?

рік / роки, пора року: весна, зима, літо, осінь (ж. р.) – що?

навесні, взимку, влітку, восени – коли?

залізо – залізничний транспорт – залізниця – залізничник

вода – водний

труба – трубопровід – трубопровідний

перевозити / перевезти – перевезення – перевізник

вантаж – вантажити – вантажний (вагон) – навантажувати ≠ розвантажувати, навантаження ≠ розвантаження
відправлятися ≠ прибувати, відправлення ≠ прибуття
час відправлення ≠ час прибуття

UA: Завдання 2. Прочитайте першу частину тексту. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 2. Прочитайте первую часть текста. Дайте ответы на вопросы.

- 1 Яке значення має транспорт?
- 2 Які види транспорту ви знаєте?
- 3 Коли і як працює залізниця?

Залізничний транспорт. Загальна характеристика

Частина 1

Транспорт має велике значення в житті людей. Зараз транспорт – це залізничний, автомобільний, водний, авіаційний, трубопровідний види транспорту й високовольтні лінії електропередач.

Залізниця перевозить вантажі та пасажирів взимку і влітку. Вдень і вночі йдуть поїзди, відправляються та прибувають пасажирів, навантажують і розвантажують вагони. Залізниця – це економічний, безпечний та екологічний транспорт.

UA: Завдання 3. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 3. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

працю/ва/ти 1 (я працюю, ти працюєш, ... вони працюють) – працівник – праця

експлуатація – експлуатаційник – експлуату/ва/ти (що? – локомотиви)

рухатися 1– рух – рухомий склад

керу/ва/ти 1 (чим?) рухом

організу/ва/ти 1 (що? – працю ≈ роботу) – організація

водити (д/дж) 2 (що? – локомотив)

відповідати 1 (за що?)

ремонту/ва/ти 1– ремонт – ремонтний
буду/ва/ти 1– будинок – будівельний (факультет) – будівельник
колія – колійний – колійник
спорудити ≈ побудувати – споруда
штучний ≠ природній
справний ≠ несправний стан
вагон – вагонний – вагонник
готу/ва/ти 1 (що? до чого?)
зв'язок – зв'язківець, зв'язківці – зв'язу/ва/ти – зв'язати (з/ж)
(кого? що? з ким? з чим?)
забезпечу/ва/ти 1 (що? – зв'язок)
енергія – енергетик – енергетичний
постачати 1 (що? – енергію)
перевозити 1 /перевезти 1 (кого? що? – вантажі, людей) –
перевезення
обслуговувати 1 (кого? що? – пасажирів) – обслуговування
пасажирів

UA: Завдання 4. Прочитайте другу частину тексту. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 4. Прочитайте вторую часть текста. Дайте ответы на вопросы.

- 1 Що будують будівельники?
- 2 За що відповідають вагонники?
- 3 Що організують пасажирські працівники?

Залізничний транспорт. Загальна характеристика

Частина 2

На залізниці працюють тисячі людей. Експлуатаційники керують рухом поїздів, організують роботу станцій, завантаження й вивантаження вантажів. Локомотивники водять поїзди, ремонтують електровози й тепловози. Будівельники будують колії, мости, тунелі та інші штучні споруди, а колійники утримують їх у справному стані. Вагонники відповідають за вагони. Вони ремонтують вантажні та пасажирські вагони й готують їх до навантаження. Зв'язківці забезпечують зв'язок. Енергетики постачають залізниці електроенергію. Пасажирські

працівники організують перевезення пасажирів і їхнє обслуговування.

UA: Завдання 5. *Складіть мікродіалоги за моделлю.*

RU: Задание 5. *Составьте микродиалоги по модели.*

Модель: (машиніст) →

Хто такий машиніст? Машиніст – це залізничник, який водить поїзди.

Хто такі машиністи? Машиністи – це залізничники, які водять поїзди.

Локомотивник(и), експлуатаційник(и), будівельник(и), колійник(и), вагонник(и), зв'язківець, зв'язківці, енергетик(и), пасажирський робітник, пасажирські робітники.

UA: Завдання 6. *Складіть діалоги за моделлю.*

RU: Задание 6. *Составьте диалоги по модели.*

Модель: (працювати 1) →

– Ти працюєш?

– Так, я працюю.

– Ви працюєте разом?

– Так, ми працюємо разом.

– А хто ще працює?

– Майже всі зараз працюють.

Робити (2) домашнє завдання, буду/ва/ти (1) модель (моделі), ремонту/ва/ти (1) телефон(и), вивантажу/ва/ти (1) речі, відпочивати (1), йти (1) відпочивати, забезпечу/ва/ти (1) тишу та спокій, відповідати (1) за все, організову/ва/ти (1) концерти, готу/ва/ти (1) відповідь (відповіді).

UA: Завдання 7. *Замість крапок поставте слова-антоніми в необхідній формі.*

RU: Задание 7. *Вместо точек поставьте слова-антонимы в нужной форме.*

Великий ≠ малий, справний ≠ несправний, штучний ≠ природній, безпечний ≠ небезпечний, завантажувати ≠ розвантажувати.

1 – Який телефон ти ремонтуєш? – Я ремонтую новий ... телефон, а старий ... телефон я хочу продати.

2 Залізниця має ... значення в житті людини. Поїзд іде повільно, тому що ця колія має ... радіус.

3 Цей переїзд без шлагбаума. Він ... . А там є шлагбаум, тому той переїзд більш ... .

4 Цей вагон ... позавчора, а сьогодні вдень його будуть ... .

5 Мрамур – це ... матеріал, а пластик – це ... матеріал.

UA: Завдання 8. Прочитайте слова. Скажіть, на які питання вони відповідають. Поставте ці слова в необхідній формі. Складіть речення з одним словом із кожної групи.

RU: Задание 8. Прочитайте слова. Скажите, на какие вопросы они отвечают. Поставьте данные слова в нужной форме. Составьте предложения с одним словом из каждой группы.

Залізо, залізничний, залізничник, залізниця

... – не дуже дорогий матеріал. Цей .... навчався в Харкові. Які переваги має ... транспорт? ... – це екологічний транспорт?

Транспорт, транспортний, транспорту/ва/ти

Як можна ... газ? Який ... є в Харкові? Тут складна ... система?

Вантаж, вантажний, навантажити, розвантажити

Цистерна – це ... вагон. Вагони ... в Одесі, а в Києві ... . Ось документи на цей ... .

Праця, працю/ва/ти, працівник

Магазин ... без перерви. Усі ... отримали премії та грамоти. ... – це основа життя.

Буду/ва/ти, будівельник, будівельний, будівля

У нас є ... факультет. Мій брат –... . Ця ... дуже стара. Тут хочуть ... стадіон.

Перевозити, перевезення, перевізник

Залізниця ... різні вантажі. Компанія «Нова пошта» – надійний ... . Скільки коштує ... собак?

Рухатися, рух, рухомий

Вагони та локомотиви – це ... склад. Ми не будемо ... далі. ... закритий: там аварія.

Ремонт, ремонтний, ремонтники, ремонту/ва/ти

Я віддав телефон у ... . Учора відкрили новий ... цех.
... почали працювати рано вранці. Вони весь день ... електровоз.

UA: Завдання 9. Розкажіть, що ви з друзями будете робити на залізниці після університету.

RU: Задание 9. Расскажите, что вы с друзьями будете делать на железной дороге после университета.

Урок 2. МІСЦЕВИЙ ВІДМІНОК

UA: Завдання 1. Складіть речення за моделлю.

RU: Задание 1. Составьте предложения по модели.

Модель А: (навчатися): я – навчатися – група № 3 → Зараз я навчаюся в групі № 3.

Я – університет, ти – академія, він – технікум, ми – училище, ви – інститут, вони – школа.

Модель Б: (навчався, навчалася, навчалися): раніше я ... у Львові → Раніше я навчався у Львові.

Він ... в Харкові (і//о), вона ... в Києві (і//є); вони ... в Одесі, мої друзі ... в Полтаві. Моя подруга ... в Луганську, а мій друг ... в Донецьку.

*Модель В: (знаходиться /знаходяться): університет – площа Фейєрбаха → університет **знаходиться** на площі Фейєрбаха.*

Львів – захід, Київ – північ, Одеса – південь, Луганськ – схід, Харків – північний схід.

Модель Г: (розташований/ий, –а, –е, –і):

Автовокзал – проспект Гагаріна → Автовокзал **розташований** на проспекті Гагаріна.

Південний вокзал – красива площа, площа – центр міста, каси – невеликий будинок праворуч, центральний зал – перший поверх (х//с), камера схову – підземний поверх (х//с).

UA: Завдання 2. Прочитайте слова. Скажіть, на які питання вони відповідають.

RU: Задание 2. Прочитайте слова. Скажите, на какие вопросы они отвечают.

південь – на півдні – південний– Південна залізниця

північ – на півночі – північний

захід – на заході – західний – Південно-Західна залізниця

схід – на сході – східний

UA: Завдання 3. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 3. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

розділяти → підрозділяти → підрозділ

великий ≠ маленький, малий

більше ≠ менше

найбільший ≠ найменший

мало ≠ багато

УкрДУЗТ = Український державний університет залізничного транспорту

ХІІТ = Харківський інститут інженерів транспорту

UA: Завдання 4. Прочитайте текст. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 4. Прочитайте текст. Ответьте на вопросы.

1 Яка залізниця найбільша в Україні?

2 Де навчаються майбутні залізничники?

3 Що знаходиться на Привокзальній площі?

Південний вокзал

Частина 1

Українські залізниці поділяються на шість підрозділів: Південна, Південно-Західна, Одеська, Донецька, Львівська та Придніпровська. Південна залізниця найбільша. Багато залізничників, які працюють на Південній залізниці, навчалися на Малій Південній залізниці, в Українському державному університеті залізничного транспорту (у колишньому ХІІТі), у

технікумах у Харкові, Полтаві та Кременчуці, в училищах і дорожніх технічних школах.

Управління Південної залізниці знаходиться в Харкові на Привокзальній площі. Площа називається «Привокзальна», тому що на цій площі знаходяться пасажирська залізнична станція Харків-Пасажирський і Південний вокзал.

UA: Завдання 5. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 5. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

площа, висота, вага, діаметр, час

вага – важити (скільки?)

час: хвилина, година, день (він), доба, рік, роки

квиток – квитковий – квиткова каса

с/ховати (що?) – камера схову

очіку/ва/ти (=чекати) – очікування – зал очікування

відпочивати / відпочити – відпочинок – кімната відпочинку

довідка – довідковий – довідкове бюро

великий ≠ маленький, малий → найбільший ≠ найменший

красивий → найкрасивіший

центр – центральний (зал)

історія – історичний – історичні теми

колір – кольоровий – кольоровий дисплей

доба – добовий – добова каса

UA: Завдання 6. Доповніть речення.

RU: Задание 6. Закончите предложения.

Квиткова каса – це місце, де можна ... .

Камера схову – це місце, де можна ... .

Зал очікування – це місце, де можна ... .

Кімната відпочинку – це місце, де можна ...

Довідкове бюро – це місце, де можна ... .

UA: Завдання 7. Прочитайте текст. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 7. Прочитайте текст. Ответьте на вопросы.

Про що говорять числа 1952: 32000; 2 та 7; 4,25; 26?

Південний вокзал

Частина 2

На вокзалі в Харкові є квиткові каси, камери схову, зали очікування, кафе, кімнати відпочинку, довідкове бюро, туалети, котельня, гаражі, 2 тунелі та 7 платформ. Його площа становить 32 тисячі квадратних метрів.

Південний вокзал побудували в 1952 [другому] році. На його південній вежі розташований годинник. Це найбільший годинник у Харкові. Його діаметр – 4 метри 25 сантиметрів. Найкрасивіший зал на вокзалі – центральний. На його стінах ми бачимо чотири картини на історичні теми. Висота залу – 26 метрів. У центральному залі висить люстра, яка важить майже п'ять тонн. У центрі стоїть кольоровий дисплей.

UA: Завдання 8. *Складіть речення з ціма дієсловами за моделлю: висіти → висить / висять; стояти → стоїть / стоять; сидіти → сидить / сидять; лежати → лежить / лежать.*

RU: Задание 8. *Составьте предложения с данными глаголами по модели.*

Модель: книга – стіл → Книга лежить на столі.

Картина – стіна; пальто – шафа; люстра – зал; годинник – шафа; дисплей – центр; комп'ютер – вікно; собака – диван; дівчина – клас; квіти – вікно; тато – ліжка; бабуся та діти – лавка (к//ц).

UA: Завдання 9. *Замість крапок поставте слова:*

вага, вартість, висота, діаметр, площа, радіус, швидкість, розміри, кількість.

RU: Задание 9. *Вместо точек поставьте данные слова.*

... Харкова складає 30 тисяч гектарів (га).

... вокзалу складає 32 тисячі квадратних метрів.

... вагона складає 22 тонни.

... люстри в центральному залі складає 5 тонн.

... залу складає 26 метрів.

Максимальна ... експреса складає 160 кілометрів на годину.

... годинника складає 4 метри 25 сантиметрів, а його ... складає 2 метри 12 сантиметрів.

... платформ на вокзалі – 7.

... аудиторії складають 8 метрів у довжину, 5 метрів у ширину.

... квитка складає 160 гривень.

UA: Завдання 10. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 10. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

відправлятися – поїзд відправляється – відправлення – час відправлення

прибу/ва/ти – поїзд прибуває – прибуття – час прибуття

вартість (вона) – вартість квитка

їхати – проїхати – проїзд – вартість проїзду

вік – людина похилого віку ≠ молода людина

платити / сплатити – платний зал

доба (=24 години) – добові каси

попередній – попередня каса

повернути / повертати (що? – квиток, квитки)

крило, крила – крило вокзалу

UA: Завдання 11. Прочитайте текст. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 11. Прочитайте текст. Ответьте на вопросы.

1 Яку інформацію можна отримати в довідковому бюро?

2 Хто відпочиває в залі очікування?

3 Що є у платному залі очікування?

4 У яких касах можна повернути квиток?

Південний вокзал

Частина 3

Довідкове бюро розташоване на першому поверсі. У довідковому бюро можна отримати інформацію про поїзди: час відправлення та час прибуття, вартість проїзду, яка платформа, яка колія та інше. На першому поверсі знаходиться зал очікування. У залі очікування можуть відпочити інваліди, ветерани та люди похилого віку. Пасажири можуть залишити багаж у камері схову. На другому поверсі розташований платний зал очікування, де стоять м'які меблі та телевізори. У лівому

крилі вокзалу знаходяться добові каси. У добових касах можна купити або повернути квитки.

UA: Завдання 12. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 12. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

доба – добові каси – цілодобово: каса працює цілодобово

попередній – попередні каси

придбати ≈ купити (що? – квиток)

бронювати / забронювати (що? – номер)

замовляти / замовити (що? – таксі)

спорудити ≈ побудувати (що? – фонтан)

UA: Завдання 13. Закінчіть речення.

RU: Задание 13. Закончите предложения.

Час відправлення – це час, коли ... .

Час прибуття – це час, коли ... .

Добові каси – це каси, де ... .

Попередні каси – це каси, де ... .

UA: Завдання 14. Прочитайте текст. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 14. Прочитайте текст. Ответьте на вопросы.

1 Як працює сервісний центр?

2 Що спорудили на Привокзальній площі у 2002 [другому] році?

Південний вокзал

Частина 4

На першому поверсі відкрили сервіс-центр. Він працює цілодобово – 24 години. У сервіс-центрі можна не тільки придбати квитки, а й забронювати місця в готелі «Експрес», замовити таксі, відправити телеграму та зробити ксерокопію. Квитки також продають у попередніх касах. Вони знаходяться в невеликому будинку праворуч.

На дуже красивій Привокзальній площі розташовані газони, лавочки та великий фонтан, який спорудили у 2002 (дві тисячі другому) році.

UA: Завдання 15. Скажіть, від яких слів утворені ці прикметники.

RU: Задание 15. Скажите, от каких слов образованы данные прилагательные.

Модель: багажний ← багаж.

Західний, залізний, квадратний, квитковий, південний, довідковий, добовий, позакласний, харківський, одеський, львівський, донецький, пасажирський, придніпровський, привокзальний, центральний, державний, технічний.

UA: Завдання 16. Замість крапок поставте закінчення прикметників.

RU: Задание 16. Вместо точек поставьте окончания прилагательных.

Багажн... вагон, багажн... квитанція, багажн... відділення, багажн... вагони; південн... місто, південн ... залізниця, південн ... напрямом, південн ... країни; залізничн... університет, залізничн ... спеціальність, залізничн ... сполучення, залізничн ... спеціальності; харківськ... університет, харківськ ... поліція, харківськ ... метро, харківськ ... школи; центральн... ринок, центральн... вулиця, центральн... місце, центральн... вулиці; державн... інститут, державн... школа, державн... підприємство, державн... університети.

UA: Завдання 17. Знайдіть у тексті речення, де є форми місцевого відмінка. Поставте до них питання **що? хто? у (на) якому ... / якій ... / яких ... ?**

RU: Задание 17. Найдите в тексте предложения, где есть формы предложного падежа. Поставьте к ним вопросы **что? кто? в (на) каком ... / какой ... / каких ... ?**

Модель: Добові каси знаходяться в лівому крилі. → Де (у якому крилі) знаходяться добові каси?

UA: Завдання 18. Складіть за моделлю синонімічні речення зі словами знаходиться / знаходяться, розташований (– а, – о, – і).

RU: Задание 18. Составьте по модели синонимичные фразы со словами находится / находятся, расположен (– а, – о, – ы).

Модель: Україна – Східна Європа. → Україна **знаходиться** у Східній Європі.

Україна **розташована** у Східній Європі.

Харків – північний схід; Центральний вокзал – Привокзальна площа; вокзал Левада – проспект Гагаріна; вокзал Балашовка – Плеханівська вулиця; наш університет – площа Фейербаха; наші гуртожитки – Молочна вулиця, перевулок Лізи Чайкіної, вулиця Фісановича; залізнична поліклініка – Мало-Панасівська вулиця; четвертий корпус університету та стадіон – Основа.

UA: Завдання 19. Дайте відповіді на питання. У відповідях використайте слова, подані праворуч.

RU: Задание 19. Ответьте на вопросы. В ответах используйте слова, данные справа.

1	Що знаходиться на площі? На якому вокзалі ви були?	Південний вокзал
2	Яка залізниця найбільша в Україні? На якій залізниці працюють ці люди?	Південна залізниця
3	Який зал найкрасивіший на вокзалі? У якому залі висить велика люстра?	центральний зал
4	Що знаходиться на першому поверсі? У якому місці вони дізналися про час прибуття поїзда?	довідкове бюро
5	Що розташовано в підземній частині? У якому місці пасажери залишили багаж?	багажне відділення

6	Яка вулиця знаходиться навпроти? На якій вулиці кінцева зупинка?	Малогончарівська вулиця
7	Який готель називається «Експрес»? У якому готелі є вільні місця?	16-поверховий готель
8	Яка це площа? На якій площі знаходиться цей фонтан?	Привокзальна площа
9	Які каси знаходяться на першому поверсі? У яких касах пасажери купують квитки?	квиткові каси
10	Які лавочки знаходяться на площі? На яких лавочках пасажери можуть відпочити?	нові лавочки

UA: Завдання 20. Замість крапок поставте дієслова, які підходять за змістом: повернути, важить, забронювати, замовити, займає, знаходиться, обробляють, обслуговують, залишити, побудували.

RU: Задание 20. Вместо точек поставьте подходящие по смыслу глаголы.

Південний вокзал ... на Привокзальній площі. Вокзал ... площу 32000 квадратних метрів. Вокзал ... в 1952 (другому) році. Люстра в центральному залі ... 5 тонн. Пасажери можуть ... багаж у багажному відділенні. На Південному вокзалі ... пасажирів та ... їхній багаж. У білетній касі можна купити та ... квиток. У сервісному центрі ви можете ... таксі та ... номер у готелі «Експрес».

UA: Завдання 21. Складіть запитання за моделлю та дайте на них відповіді.

RU: Задание 21. Составьте вопросы по модели и ответьте на них.

Модель: довжина – метр → У яких одиницях вимірюється довжина? Довжина вимірюється в метрах.

Відстань – кілометр, метр; радіус і діаметр – метр, сантиметр, міліметр; температура – градус; час – година,

хвилина, секунда; вага – кілограм, тонна; тиск – міліметр ртутного стовпа; швидкість – кілометр на годину; площа – квадратний метр; об'єм – літр.

UA: Завдання 22. Прочитайте антоніми. Складіть речення з одним словом із кожної пари.

RU: Задание 22. Прочитайте антонимы. Составьте предложения с одним словом из каждой пары.

Великий ≠ малий, найбільший ≠ найменший, кольоровий ≠ чорно-білий, перший ≠ останній, платний ≠ безкоштовний, м'який ≠ жорсткий, лівий ≠ правий, молодий вік ≠ похилий вік, відкрити ≠ закрити, відправити ≠ отримати, відправлятися ≠ прибувати, купити квиток ≠ повернути квиток.

Харків – це ... місто, а Полтава – це ... місто. Раніше були ... телевізори, а зараз усі телевізори ... . «А» – це ... буква, «я» – це ... буква алфавіту. Учора батьки ... мені гроші, а сьогодні я вже можу ... ці гроші. У попередніх касах можна тільки ... квитки, а ... квитки можна в добових касах. На першому поверсі ... – зал очікування, а на другому поверсі – ... зал. Плацкартний вагон ..., а купейний вагон ... . У 2010 (десятому) році маленький магазин ... і ... великий супермаркет. 20 – 30 років – це ... вік, а 60 – 70 років – це вже ... . У ... руці був ніж, а в ... була виделка. Поїзд... о сьомій і ... в Київ о дванадцятій. Центральний зал – це ... зал на вокзалі, а платний зал очікування – ... .

UA: Завдання 23. Розкажіть про вокзал у вашому рідному місті / у вашій столиці .

RU: Задание 23. Расскажите о вокзале в вашем родном городе / в вашей столице.

Урок 3. ЗНАХІДНИЙ ВІДМІНОК

UA: Завдання 1. Прочитайте та запам'ятайте антоніми (А). Замість крапок використайте їх у реченнях (Б) у потрібній формі.

RU: Задание 1. Прочитайте и запомните антонимы (А). Вместо точек используйте их в предложениях (Б) в нужной форме.

А. Різні $\neq$ однакові, спільний $\neq$ окремий, швидко $\neq$ повільно, менше $\neq$ більше, зменшити $\neq$ збільшити, зчіпляти $\neq$ розчіпляти, безпечний $\neq$ небезпечний, габаритний $\neq$ негабаритний.

Б. Там були ... журнали, але ми взяли ... . Харків ..., а Київ ... . Щоб зробити все, треба ... час і ... завдання. У них є тільки 5 хвилин, і вони йдуть ..., а у нас є ще півгодини, і ми йдемо ... . Коли формують поїзд, залізничники ... вагони. Машиніст ... локомотив і вагони та прямує в локомотивне депо. Карате – ... спорт, а біг – ... спорт. У вагонах перевозять ... вантажі, а на платформах перевозять ... вантажі. Я буду працювати один, тому що в мене зараз ... кімната. У нас ... завдання, тому ми працюємо разом.

UA: Завдання 2. Прочитайте слова. Скажіть, на які питання вони відповідають. Складіть речення з одним словом із кожної пари.

RU: Задание 2. Прочитайте слова. Скажите, на какие вопросы они отвечают. Составьте предложения с одним словом из каждой пары.

А. Літо – літній (час, розклад), зима – зимовий (час, розклад), колесо (і//е) – колісна (пара), ресора – ресорне (підвішування), тяга – тяговий (пристрій), удар – ударний (пристрій), штука – штучний (вантаж), гальмо – гальмівне (обладнання), хід (і//о) – ходова (частина).

Б. Налити – наливний (вантаж), насипати – насипний (вантаж), навалити – навальний (вантаж).

UA: Завдання 3. Прочитайте назви вантажів. Скажіть, які це вантажі, та поясніть, чому вони так називаються..

RU: Задание 3. Прочитайте названия грузов. Скажите, какие это грузы, и объясните, почему они так называются.

Модель: Бензин → Бензин – це наливний вантаж. Бензин можна налити.

А. Вугілля, гас, зерно, кислота, машини, молоко, нафта, олія, пісок, руда, тварини, цемент, щебінь.

Б.

... – це наливний вантаж. ... можна налити.

... – це насипний вантаж. ... можна насипати.

... – це навальний вантаж. ... можна навалити.

... – це штучний вантаж. ... рахувати на штуки.

UA: Завдання 4. Прочитайте дієслова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником. Поставте замість крапок дієслова в потрібній формі.

RU: Задание 4. Прочитайте глаголы. Значение незнакомых слов определите по словарю. Поставьте вместо точек глаголы в нужной форме.

А. поділяти 1 що? (Зн. в.) на що? (Зн. в.)

руха/ти/ся 1 – рух – рухомий (склад)

перевозити 2 (з/ж) 2 ≈ транспорту/ва/ти 1 що? (Зн. в.) як? у чому? (М. в.)

існу/ва/ти 1

псу/ва/тися 1 – зіпсуватися 1

замерзати 1

призначатися 1 для кого? для чого? (Р. в.)

Б. Людина стоїть і зовсім не ... . Локомотиви ... на дві групи. Які види транспорту зараз ... ? Молоко ... у цистернах. Як ... яйця? М'ясо ... на сонці. Цей фільм ... для дітей. Вода в морі не ... навіть взимку.

UA: Завдання 5. Прочитайте першу частину тексту. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 5. Прочитайте первую часть текста. Дайте ответы на вопросы.

1 Які вантажні вагони ви знаєте?

2 У яку пору року та чому рибу перевозять у цистернах?

3 Що може зіпсувати вантаж?

Вагони

Частина 1

Вагони та локомотиви – це рухомий склад. Вагони поділяють на пасажирські та вантажні. У пасажирських вагонах перевозять людей –пасажирів, а у вантажних вагонах перевозять різні вантажі. Існують такі вантажні вагони: криті вагони, платформи, напіввагони, цистерни, ізотермічні вагони та вагони спеціального призначення.

У напіввагонах перевозять вугілля, руду, щебінь та інші навальні вантажі. У цистернах перевозять наливні вантажі: нафту, гас, бензин, олію, кислоти й таке інше. На платформах транспортують негабаритні та великовагові вантажі. В ізотермічних вагонах у літній час транспортують продукти, які швидко псуються: м'ясо, рибу та інші, а в зимовий час перевозять вантажі, які не мають замерзати: овочі, фрукти, молоко та інше. У критих вагонах перевозять різні вантажі, які можуть зіпсуватися через дощ, сніг і вітер.

UA: Завдання 6. Перегляньте текст ще раз та дайте відповіді на питання.

RU: Задание 6. Просмотрите текст ещё раз. Дайте ответы на вопросы.

Що, коли та чому перевозять: а) у критих вагонах; б) у напіввагонах; в) на платформах; г) у цистернах?

UA: Завдання 7. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 7. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

ударно-тяговий пристрій

підвісити – підвішування

забезпечувати (що? – Зн. в.) рух

плавний

сприймати (що? – Зн. в.) навантаження

зупиняти (що? – Зн. в.) поїзд

UA: Завдання 8. Прочитайте текст і дайте відповідь на питання:

Що таке ходова частина?

RU: Задание 8. Прочитайте текст и дайте ответ на вопрос:

Что такое ходовая часть?

Вагони

Частина 2

Усі вагони мають спільні елементи: ходову частину, раму, гальма та ударно-тягові пристрої. Ходова частина – це колісні пари, букси та ресорне підвішування. Ходова частина забезпечує безпечний і плавний рух.

Рама сприймає навантаження від кузова та вантажу й передає його на ходову частину. У кузові розміщують пасажирів або вантажі. Ударно-тягові прилади зчіплюють вагони один з одним, вагони і локомотив тощо. Гальма та гальмівне обладнання зменшують швидкість або зупиняють потяг.

UA: Завдання 9. Назвіть частини вагона та розкажіть про їхні функції.

RU: Задание 9. Назовите части вагона и расскажите об их функциях.

UA: Завдання 10. Розкажіть про два види вантажних вагонів.

RU: Задание 10. Расскажите о двух видах грузовых вагонов.

Урок 4. РОДОВИЙ ВІДМІНОК

UA: Завдання 1. Прочитайте і запам'ятайте антоніми (А). Замість крапок поставте ці слова в речення (Б) в необхідній формі.

RU: Задание 1. Прочитайте и запомните антонимы (А). Вместо точек вставьте данные слова в предложения (Б) в нужной форме.

А. Верхній ≠ нижній, (най)кращий ≠ (най)гірший, міцний ≠ крихкий, важкий ≠ легкий, дешевий ≠ дорогий, штучний ≠ природний; приємний ≠ неприємний, зручний ≠ незручний, довговічний ≠ недовговічний.

Б. – Мамо, я хочу сидіти внизу, але ... полиця зайнята. – Так, синку, вільна тільки ... полиця. Авіаційний транспорт – ... , а трубопровідний транспорт – ... . – Марина нічого не взяла з собою, тому в неї ... сумка. Ми взяли все, тому в нас ... сумки. Сонце дає ... світло, а лампи дають ... світло. Якщо він не хоче спати на дивані, тому що цей диван ... , він може спати на ліжку: воно дуже ... . Щебінь – це ... матеріал, а скло – це ... матеріал. «Мерседес» – дуже ... машина, а ми спочатку хочемо купити ... автомобіль. Це був ... день в її житті: вона загубила всі документи, гроші та ключі. День народження – ... свято. – Ти наш новий студент? ... познайомитися. Було ... говорити про це втретє.

UA: Завдання 2. За моделлю складіть питання та дайте на них відповіді.

RU: Задание 2. По модели составьте вопросы и дайте на них ответы.

Модель: (вагон) Скільки там вагонів? Раніше там був один вагон, а зараз там два вагони.

Залізниця, локомотив, колія, станція, система сигналізації, будівля, споруда, насип, виїмка, міст (і//о), тунель, труба, шляхопровід (і//о), рейка, шпала, рейкове скріплення, стрілковий перевід (і//о), завдання, питання, відповідь.

UA: Завдання 3. Прочитайте похідні слова та скажіть, від яких слів утворені ці слова.

RU: Задание 3. Прочитайте производные слова и скажите, от каких слов они образованы.

А. Залізна (труба) ← ... ; баластний (шар) ← ... ; бетонна (шпала) ← ... ; вантажний (вагон) ← ... ; стрілковий (перевід) ← ... ; рейкове (скріплення) ← ... ; земляне (полотно) ← ... ; дерев'яна (шпала) ← ... ; пасажирський (вагон) ← ... ; металева (шпала) ← ... ; сталева (рейка) ← ... ; щебеневий шар ← ... ; рухомий (склад) ← ... ; причіпний (вагон) ← ... .

Б. Блокування ← ... ; керування ← ... ; скріплення ← ... ; сигналізація ← ... ; будова ← ... ; споруда ← ... ; рух ← ... ; насип ← ... .

UA: Завдання 4.

A. Прочитайте речення. Зверніть увагу на форми прикметників та іменників.

RU: Задание 4.

A. Прочитайте предложения. Обратите внимание на формы прилагательных и существительных.

Залізниці **мають** технічні засоби.

Вагони **поділяють** на пасажирські та вантажні.

Рейки **роблять** із сталі.

Для баласту **використовують** щебінь.

B. Поставте ці дієслова в речення.

що? (Н. в.) **має** що? (Зн. в.)

що? (Зн. в.) **поділяють** на що? (Зн. в.)

що? (Зн. в.) **робили** з чого? (Р. в.)

що? (Зн. в.) **використовують** для чого? (Р. в.)

Раніше шпали ... з дерева. Молоко ... білий колір. Для перевезення баласту ... спеціальні вагони. Сигнали на транспорті ... на видимі та звукові.

UA: Завдання 5. Прочитайте текст і дайте відповіді на питання.

RU: Задание 5. Прочитайте текст и дайте ответы на вопросы.

1 Що таке СЦБ?

2 Які штучні споруди на залізниці ви знаєте?

Колія

Частина 1

Залізниці мають технічні засоби, які забезпечують перевезення, – рухомий склад та інфраструктуру. Рухомий склад – це локомотиви та вагони. Інфраструктура – це залізничні колії, станції, системи сигналізації, централізації та блокування (СЦБ), обладнання електропостачання, зв'язок, система керування рухом, будівлі, споруди та устаткування, які забезпечують їхню роботу.

Залізнична колія складається з верхньої будови колії та нижньої будови колії. Верхня будова колії – це баласт, шпали,

рейки, рейкові скріплення, стрілочні переклади та інше. Нижня будова колії – це земляне полотно (насипи, виїмки, напівнасипи, напіввиїмки, напівнасипи-напіввиїмки) і штучні споруди (мости, тунелі, труби, шляхопроводи та інше).

UA: Завдання 6. За моделлю поставте питання та дайте відповіді на них.

RU: Задание 6. По модели задайте вопросы и дайте на них ответы.

Модель А: Технічні засоби → Що таке технічні засоби? Технічні засоби – це рухомий склад та інфраструктура.

Модель Б: Технічні засоби → Із чого складаються технічні засоби? Технічні засоби складаються з рухомого складу та інфраструктури.

Залізничний рухомий склад; інфраструктура; нижня будова колії; верхня будова колії; земляне полотно.

UA: Завдання 7. Викладіть зміст тексту у вигляді схеми. За схемою розкажіть про технічні засоби залізниць.

RU: Задание 7. Изложите содержание текста в виде схемы. По схеме расскажите о технических средствах железных дорог.

UA: Завдання 8. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 8. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

черепашник

напрямок, напрямки

залізобетон

робити 2, виробляти 2 що? (Зн. в.) із чого? (Р. в.)

використовувати що? (Зн. в.) для чого? (Р. в.)

іржавіти

вида/ва/ти 1 звуки

UA: Завдання 9. Прочитайте текст і дайте відповіді на питання.

RU: Задание 9. Прочитайте текст и дайте ответы на вопросы.

- 1 Які матеріали використовують для баласту?
- 2 Які бувають шпали?

Колія

Частина 2

Для баласту використовують щебінь, гравій, пісок і черепашник. Кращий матеріал для баласту – це щебінь, оскільки він міцний, важкий і дешевий. Основні напрямки мають щебеневи баласт.

Рейки роблять із високоміцної сталі, а шпали роблять із дерева, металу та залізобетону. Дерев'яні шпали – легкі, пружні, зручні для кріплення рейок, але вони недовговічні, тому в Україні зараз використовують залізобетонні шпали. Металеві шпали зараз не використовуються, оскільки на них потрібно багато металу та в них висока електропровідність; вони іржавіють і видають неприємний шум під час руху.

***UA: Завдання 10.** За моделлю складіть питання та дайте відповіді на них.*

***RU: Задание 10.** По модели составьте вопросы и дайте на них ответы.*

Модель: Із чого роблять пластикові вікна? Пластикові вікна роблять із пластика.

Сталеві рейки – сталь (вона), металеві шпали – метал*, залізні двері – залізо, бетонні стіни – бетон*, залізобетонні шпали – залізобетон*, дерев'яні шпали – дерево, щебеневи шар – щебінь* (і//е), земляне полотно – земля, паперові шпалери – папір* (і//е), кришталеві люстри – кришталь*, чавунні батареї – чавун*, скляна ваза – скло.

* закінчення – У/–Ю.

***UA: Завдання 11.** Порівняйте матеріали та шпали за моделлю.*

***RU: Задание 11.** Сравните материалы и шпалы по модели.*

Модель: Дерев'яні та металеві шпали (А) + важкий ≠ легкий (Б) →

Дерев'яні шпали легкі, а металеві шпали важкі.

А. Щєбінь і пісок; гравій і черепашник; дерев'яні та металеві шпали; дерев'яні та залізобетонні шпали.

Б. Міцний ≠ крихкий, важкий ≠ легкий, дешевий ≠ дорогий, зручний для кріплення рейок ≠ незручний для кріплення рейок, довговічний ≠ недовговічний, іржавіють ≠ не іржавіють, видають шум під час руху ≠ не видають шуму під час руху.

***UA: Завдання 12.** Складіть порівняльну схему «Переваги та недоліки матеріалів для баласту і складових частин колії». Розкажіть за схемою про колію.*

***RU: Задание 12.** Составьте сравнительную схему «Преимущества и недостатки материалов для балласта и составных частей пути». Расскажите по схеме о пути.*

Урок 5. ДАВАЛЬНИЙ ВІДМІНОК

***UA: Завдання 1.** Прочитайте та перекладіть слова. Поставте їх у речення в потрібній формі.*

***RU: Задание 1.** Прочитайте и переведите слова. Поставьте их в предложения в нужной форме.*

А. Великий – найбільший, маленький – найменший, гарний – найкращий, поганий – найгірший, старий – найстаріший, молодий – наймолодший.

Б. Університет імені Каразіна – ... у Харкові. Економічний факультет – ... факультет в університеті. ... студенти будуть відраховані. ... залізничники отримали премії. Перший спортсмен показав ... результат, а останній спортсмен показав ... результат.

***UA: Завдання 2.** Прочитайте слова. Скажіть, на які питання вони відповідають.*

***RU: Задание 2.** Прочитайте слова. Скажите, на какие вопросы они отвечают.*

Південь (він) – південний (вокзал), залізниця – залізничний (музей), купе – купейний (вагон), маневри – маневровий (паровоз), міст, мости – мостовий (кран).

UA: Завдання 3. Прочитайте речення з дієсловом **виповнитися** (кому? чому? скільки років?). Зверніть увагу на те, які відмінки з ним використовують. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 3. Прочитайте предложения с данным глаголом. Обратите внимание на то, какие падежи с ним используются. Ответьте на вопросы.

А. Моєму брату сьогодні виповнився 31 рік.

У 2014 році Харкову виповнилося 360 років.

У 2020 році нашому університету виповниться 90 років.

Б. Скільки вам років зараз?

Коли вам виповнилося 18 років?

Коли вам виповниться 25 років?

UA: Завдання 4. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 4. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

підрозділ

техніка

одиниця – одиниця техніки

кран

бульдозер

тягач

інструмент(и)

майдан – майданчик

випустити що? (Зн. в.) коли?

підіймати вантаж – вантажопідйомність

кінь (ч. р.), коні

експонат

почати ≠ закінчити

сорочка

рукавички

на власні очі (побачити)

UA: Завдання 5. Прочитайте текст. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 5. Прочитайте текст. Дайте ответы на вопросы.

1 Які експонати можна побачити в музеї на Південному вокзалі?

2 Які розміри мають вагони в музеї залізничної техніки?

3 Який одяг носили машиністи 100 років тому?

Ласкаво просимо в музеї

Південна залізниця – найбільший підрозділ Укрзалізниці. Її історія почалася в 1869 (дев'ятому) році, коли в Харків прибув перший поїзд. Це означає, що у 2019 році Південній залізниці виповнюється 150 років. А у 2014 році, коли Південній залізниці виповнилося 145 років, на Південному вокзалі відкрили музей історії та залізничної техніки. Зараз це найбільший залізничний музей в Україні. Там можна побачити не лише старий рухомий склад, але й старі інструменти, речі та фотографії.

На відкритому майданчику на вас чекають 36 одиниць рухомого складу. Наприклад, маневровий паровоз 9П (9-й тип паровоза), який випустили в 1951 (першому) році, або паровоз Ер, який побудували в 1954 (четвертому) році. У музеї є критий вантажний вагон НТВ*, який випустили в 1922 (другому) році. Його вантажопідйомність – 20 тонн, довжина – 8266 мм, висота – 3632 мм, а ширина – 3143 мм. У вагоні можна перевозити 40 людей або 8 коней. Поруч стоїть пасажирський купейний вагон на 14 місць, який зробили в 1931 (першому) році. Його довжина – 21390 мм, висота – 4333 мм, а ширина – 3140 мм. У музеї також можна побачити мостовий кран, перший радянський дизель-електропоїзд ДР1А, бульдозер, тягач та інші машини.

Декілька експонатів музею отримав з «Основи». «Основа» – це найстаріше локомотивне депо на Південній залізниці. Його почали будувати в 1911 році. Зараз «Основі» 107 років. На «Основі» також є залізничний музей. Його відкрили в 1972 році. Найстаріша річ в цьому музеї – фотографія. Її зробили в 1913 році. На фотографії перший машиніст і працівники депо. Цікаво, що машиністи в той час ходили на роботу в чорній формі, білій сорочці та білих рукавичках.

Приходьте в музей на Південному вокзалі й на Основі, щоб побачити все це на власні очі!

* *НТВ* – Нормальный товарный вагон (рус.) = *НВВ* – нормальный вантажний вагон (укр.).

UA: Завдання 6. Перегляньте текст ще раз і скажіть, скільки років:

а) музеям на Південному вокзалі та в локомотивному депо «Основа»;

б) експонатам у цих музеях.

RU: Задание 6. Просмотрите текст ещё раз и скажите, сколько лет:

а) музеям на Южном вокзале и в локомотивном депо «Основа»;

б) экспонатам в этих музеях.

UA: Завдання 7. Знайдіть в Інтернеті фотокартки старого рухомого складу. Розкажіть про нього та скажіть, скільки їм років.

RU: Задание 7. Найдите в Интернете фотографии старого подвижного состава. Расскажите о них и скажите, сколько им лет.

Урок 6. ОРУДНИЙ ВІДМІНОК

UA: Завдання 1. Зверніть увагу на різні значення дієслова «мати».

RU: Задание 1. Обратите внимание на разные значения данного глагола.

1 **Мати** що? (Зн. в.) – Кров має червоний колір. Я маю ще один план. (=У мене є ще один план.)

2 **Мати** що з/робити? – Завтра контрольна робота, і ми маємо готуватися до неї. (= Ми повинні готуватися до неї.)

UA: Завдання 2. Утворіть прикметники за моделлю.

RU: Задание 2. Образуйте прилагательные по модели.

-ев(ий):

місце → місцевий, сталь → ... , метал → ... ;

– ов(ий):

тепло → тепловий, сила → ... , пара → ... , газ → ... , маневри → ... ;

–н(ий):

вантаж → вантажний, контакт → ... , дизель → ... , карбюратор → ... , магістраль → ... ;

–ськ(ий):

пасажир → пасажирський, місто → міський, Харків → ... , Київ → ... .

UA: Завдання 3. Запам'ятайте синонімічні конструкції.

RU: Задание 3. Запомните синонимичные конструкции.

1. (Ознака →) **за якою ознакою?** (О. в.) =

залежно від чого? (Р. в.)

За родом роботи локомотиви поділяють на магістральні та маневрові. =

Залежно від роду роботи локомотиви поділяють на магістральні та маневрові.

2 **Поділяти 1 = класифікувати 1** що? (Зн. в.) на що? (Зн. в.)

Залежно від чого вагони **поділяють** на пасажирські та вантажні? =

Залежно від чого вагони **класифікують** на пасажирські та вантажні?

3 **Що? (Н. в.) – це що? (Н. в.) = до чого? (Р. в.) належить** що? (Н. в.)

Теплові локомотиви – **це** паровози, тепловози, газотурбовози та мотовози. =

До теплових локомотивів **належать** паровози, тепловози, газотурбовози та мотовози.

4 **Що? – це що? = як? (О. в.) називають** що? (Зн. в.)

Газотурбовоз – **це** локомотив із газовою турбіною. =

Газотурбовозом **називають** локомотив із газовою турбіною.

UA: Завдання 4. Прочитайте слова. Значення незнайомих слів з'ясуйте за словником.

RU: Задание 4. Прочитайте слова. Значение незнакомых слов определите по словарю.

джерело – джерело енергії

сила – сила тяги – силова установка

тягнути 1 що? (Зн. в.) – тяга

власний

двигун

двигун внутрішнього згорання, карбюраторний двигун, дизельний двигун

турбіна

мережа – контактна мережа

отриму/ва/ти 1 – отримати 1 що? (Зн. в.) як? = через що? (Зн. в.)

автономний ≠ неавтономний

рід роботи

використову/ва/ти що? (Зн. в.) де? (М. в.)

UA: Завдання 5. Прочитайте текст. Дайте відповіді на питання.

RU: Задание 5. Прочитайте текст. Дайте ответы на вопросы.

1 Чому електровоз – це неавтономний локомотив?

2 Де використовують маневрові локомотиви?

Класифікація локомотивів

Рухомий склад – це локомотиви та вагони. Локомотиви залежно від джерела енергії поділяють на теплові та електричні. До теплових локомотивів належать паровози, тепловози, газотурбовози та мотовози. Це автономні локомотиви, які мають власні силові установки.

Паровозом називають локомотив із паровим котлом або паровою машиною. Тепловозом називають локомотив із двигуном внутрішнього згорання. Мотовозом називають локомотив із карбюраторним двигуном або дизельним двигуном внутрішнього згорання. Газотурбовозом називають локомотив із газовою турбіною. Електровоз – це локомотив, який отримує електричну енергію через контактну мережу, тому електровоз – це неавтономний локомотив.

За родом роботи всі локомотиви поділяють на маневрові (які використовують тільки на станціях) і магістральні. Магістральні локомотиви поділяють на вантажні та пасажирські. Вантажні локомотиви мають розвивати велику силу тяги, щоб перевозити більше вантажів, а пасажирські локомотиви мають розвивати велику швидкість, щоб швидко перевозити пасажирів.

UA: Завдання 6. Перегляньте текст ще раз і дайте відповіді на питання.

RU: Задание 6. Просмотрите текст ещё раз и дайте ответы на вопросы.

- 1 Що таке рухомий склад?
- 2 Що називають: а) паровозом; б) тепловозом; в) газотурбовозом; г) електровозом?
- 3 За якими ознаками поділяють локомотиви?

UA: Завдання 7. Прочитайте фрази. За моделлю складіть синонімічні речення. Поставте питання до всіх речень.

RU: Задание 7. Прочитайте фразы. По модели составьте синонимичные предложения. Задайте вопросы ко всем предложениям.

Модель: За призначенням вагони поділяють на дві основні групи: пасажирські та вантажні.

За якою ознакою вагони поділяють на дві основні групи: пасажирські та вантажні?

=

Залежно від призначення вагони поділяють на дві основні групи: пасажирські та вантажні.

Залежно від якої ознаки вагони поділяють на дві основні групи: пасажирські та вантажні?

1 За родом роботи локомотиви поділяють на магістральні та маневрові.

2 За місцем експлуатації вагони поділяють на магістральні вагони та вагони промислового транспорту.

3 За кількістю осей вагони поділяють на чотиривісні, шестивісні та восьмивісні.

4 За призначенням розрізняють одиничні, подвійні та перехресні стрілкові переводи.

5 Залежно від типу скріплення залізобетонні шпали поділяють на два типи.

6 Сигнали поділяють на постійні, ручні та сигнали огородження залежно від місця та часу їхнього використання.

7 Залежно від конструкції світлофори поділяють на лінзові та прожекторні.

8 Залежно від обсягу та складності роботи станції поділяють на класи.

UA: Завдання 8. Прочитайте фрази. За моделлю складіть синонімічні речення. Поставте питання до всіх речень.

RU: Задание 8. Прочитайте фразы. По модели составьте синонимичные предложения. Задайте вопросы ко всем предложениям.

Модель: Газотурбовозом **називають** локомотив із газовою турбіною.

Як називають локомотив із газовою турбіною?

=

Газотурбовоз – **це** локомотив із газовою турбіною.

Що таке локомотив із газовою турбіною?

1 Паровозом називають локомотив із паровим котлом або паровою машиною.

2 Тепловозом називають локомотив із двигуном внутрішнього згорання.

3 Мотовозом називають локомотив із карбюраторним двигуном або дизельним двигуном внутрішнього згорання.

4 Електровоз – це локомотив, який отримує електричну енергію через контактну мережу.

5 Рухомий склад – це локомотиви та вагони.

6 Узбіччя – це вільні від баласту смуги біля колії.

7 Магістраль – це лінія, яка забезпечує основні транспортні зв'язки.

8 Стрілкова вулиця – це послідовно розташовані стрілкові переводи, які з'єднують паралельні колії.

UA: Завдання 9. Прочитайте фрази. За моделлю складіть синонімічні речення. Поставте питання до всіх речень.

RU: Задание 9. Прочитайте фразы. По модели составьте синонимичные предложения. Задайте вопросы ко всем предложениям.

Модель: До теплових локомотивів **належать** паровози, тепловози, газотурбовози та мотовози.

До чого належать паровози, тепловози, газотурбовози та мотовози?

=

Теплові локомотиви – **це** паровози, тепловози, газотурбовози та мотовози.

Що таке паровози, тепловози, газотурбовози та мотовози?

1 До технічних засобів залізниць належать рухомий склад та інфраструктура.

2 До залізничного рухомого складу належать локомотиви, вагони, автомотриси, дрезини та інші рухомі одиниці.

3 До вантажних вагонів належать універсальні та спеціальні вагони.

4 До спеціальних вагонів належать службові та санітарні вагони, вагони-клуби, вагони-лабораторії та інші види.

5 До несамохідних пасажирських вагонів належать вагони дальнього сполучення, вагони міжобласного сполучення, вагони приміського сполучення, вагони-ресторани, багажні, поштові та спеціальні вагони.

6 Видимі сигнали – це світлофори, диски, щити, ліхтарі, сигнальні знаки та прапори.

7 Місцевий транспорт – це метрополітен, тролейбуси, автобуси, трамваї, таксі та вантажівки.

8 Локомотивне господарство – це основні та оборотні локомотивні депо.

UA: Завдання 10. На основі тексту накресліть схему класифікації локомотивів. Розкажіть за схемою про класифікацію локомотивів. Використайте лексико-граматичні конструкції з завдання 3.

***RU: Задание 10.** На основе текста начертите схему классификации локомотивов. Расскажите по схеме о классификации подвижного состава. Используйте лексико-грамматические конструкции из задания 3.*

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Загальний курс та технології роботи транспорту (залізничний транспорт) [Текст]: підручник / М. І. Данько, Т. В. Бутько, В. М. Кулешов [та ін.]; за ред. М.І. Данька. – Харків : УкрДАЗТ, 2008. – 302 с.

2 Мосьпан О. П. Методичні вказівки для іноземних студентів із вивчення відмінкової системи української мови [Текст] / О. П. Мосьпан. – Харків : УкрДУЗТ, 2018. – Ч. 1. – 31 с.

3 Російсько-український словник залізничних термінів [Текст] / укл. Л. П. Ватуля, В. С. Фоменко; за ред. Ю. В. Соболева. – К. : Транспорт України, 2000. – 483 с.

